

Kommunstyrelsen

För kännedom:
Kommunfullmäktige**Förstudie av process för rapportering av pensioner**

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Nyköpings kommun genomfört en förstudie av processen för rapportering av pensioner. Förstudien syftar till att ge underlag till revisorerna om statusen på området och om det är motiverat att genomföra en fördjupad granskning av kommunens process för rapportering av pensioner.

Förstudien omfattar undersökning av rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda inom respektive pensionsavtal.

Förstudien visar att det finns en övergripande tidsplan över när filer skall skickas in till KPA. För flertalet moment finns beskrivningar över tester och kontroller som skall utföras inför filöverföring till KPA samt vem som ansvarar för respektive kontroll. Vidare framgår att för vissa områden inom pensionsadministrationen saknas skriftliga beskrivningar av de kontroller och tester som utförs. Det rör exempelvis rutinbeskrivningar avseende de tester och kontroller som genomförs i lönesystemet samt för de kontroller som utförs av inkomna fakturor från KPA.

Vidare saknas dokumentation över samtliga genomförda tester och avstämningar inom ramen för kommunens pensionsadministration. Avsaknaden av dokumentation försvårar möjligheten att återskapa genomförda kontroller. Sammantaget görs bedömningen att det är motiverat att överväga en fördjupad granskning med fokus på dokumentgranskning och datakontroll.

Revisorerna önskar ett skriftligt svar senast 2021-06-30 med kommentarer till studien utfall.

REVISORERNA

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Anne-Marie Wigertz".

Anne-Marie Wigertz
Ordförande

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Gunnar Johansson".

Gunnar Johansson
Vice ordförande

Förstudie av process för rapportering av pensioner

Nyköpings Kommun

Mars 2021

Kasper Kindlund

Sten Levin

Viktor Ahlzén

Bakgrund

Pensionsavtalens komplexitet ställer höga krav på såväl rutiner och processer som den interna förståelsen av de avtal som tillämpas. Sammantaget innebär detta att en väl fungerande administration där god intern kontroll är högst väsentlig.

Kommunens pensionsskuld består av två delar:

- a. Skuld i balansräkningen, pensioner från och med år 1998
- b. Ansvarsförbindelse, pensioner intjänade före år 1998

Skulden beräknas av kommunens pensionsförvaltare KPA. För en rättvisande redovisning måste en beräkning av skulden göras årligen av pensionsförvaltaren. Ränteförändringar, löneförändringar och ett flertal andra faktorer innebär förändringar i skulden. Under kommande år kommer utbetalningarna att öka kraftigt då många anställda pensionerats eller kommer att pensioneras. Denna ökande utgiftspost kommer att ställas mot andra utgifter. Det är väsentligt att detta hanteras med god intern kontroll och att uppgifterna i kommunens redovisning är rättvisande så att redovisningen utgör ett korrekt beslutsunderlag när pensionsrelaterade utgiftsposter ställs mot andra utgifter.

Revisorerna i Nyköpings kommun har utifrån en bedömning av väsentlighet och risk beslutat att genomföra en förstudie av kommunens process för rapportering av pensioner för att kontrollera om det finns anledning att göra en större, fördjupad granskning.

Syfte

Förstudien syftar till att ge underlag till revisorerna om statusen på området och om det är motiverat att genomföra en fördjupad granskning av kommunens process för rapportering av pensioner.

Förstudien omfattar undersökning av rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda inom respektive pensionsavtal.

Avgränsning och metod

Förstudien har omfattat övergripande granskning av processer och rutiner med kommunstyrelsen i Nyköpings Kommun som granskningsobjekt.

Förstudien genomfördes genom intervju med anställda inom kommunen som arbetar med och ansvarar för pensionsadministration och pensionsredovisning. Under intervjun kartlades i vilken mån administrativa rutiner finns på plats, hur de är dokumenterade och hur de följs upp.

- Granskning av befintlig dokumentation och stickprovskontroller ingick ej i den översiktliga analysen.
- Förstudien har ej omfattat kommunala bolag.
- Förstudien har ej omfattat undersökning av om redovisning sker i enlighet med lagstiftning LKBR och rekommendationer från RKR.

Inom ramen för granskningen har intervju och dialog genomförts med sju personer inom kommunen som innehar följande roller:

- HR-Controller
- Lönechef
- Lönecontroller
- Redovisningschef
- Controllerchef
- Controller
- Controller

Slutsatser och bedömning rörande behov av fördjupad granskning

Förstudien visar indikationer på att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag för Nyköpings Kommun delvis är tillförlitliga och ändamålsenliga. Vi bedömer att det är motiverat att genomföra en fördjupad granskning med fokus på dokumentgranskning och datakontroll.

Förstudien visar indikationer på att kommunen överlag har väl utarbetade rutiner inom pensionshanteringen. Bland annat finns en övergripande tidsplan över när filer skall skickas in till KPA. För flertalet moment finns beskrivningar över tester och kontroller som skall utföras inför filöverföring till KPA samt vem som ansvarar för respektive kontroll. Vidare har kommunen genomfört ett antal initiativ i syfte att förbättra kvaliteten på underlag. Bland annat gjordes ett stort arbete avseende förtroendevalda samt avseende särskild avtalspension för anställda inom räddningstjänsten (SAP-R) i samband med att man bytte leverantör av pensionsadministration från Skandikon till KPA under hösten 2020. Det låga antalet felsignaler från KPA, vilka ska ge utslag för misstänkta fel i inrapporterade dataunderlag, ger också en tydlig bekräftelse på ett tillförlitligt pensionsadministrativt arbete.

För vissa områden inom pensionsadministrationen saknas skriftliga beskrivningar av de kontroller och tester som utförs. Det rör exempelvis rutinbeskrivningar avseende de tester och kontroller som genomförs i lönesystemet samt för de kontroller som utförs av inkomna fakturor från KPA. Vidare saknas dokumentation över samtliga genomförda tester och avstämningar inom ramen för kommunens pensionsadministration. Avsaknaden av dokumentation försvårar möjligheten att återskapa genomförda kontroller. Det kan skapa problem i spårbarhet vid felaktigheter som upptäcks i efterhand. Dessutom finns en risk för ett ökat personberoende vid säkerställande av att administrativa rutiner och kontroller ska ske systematiskt. Kommunen har som ambition att ytterligare dokumentera genomförda kontroller.

Bytet av pensionsadministratör (från Skandikon till KPA) har inneburit flertalet förändringar i den pensionsadministrativa processen. Vi bedömer att en utökad granskning i ett tidigt stadium kan bidra till att förebygga risken för systematiska fel. En fördjupad granskning bör fokusera på att säkerställa riktigheten i de underlag som levereras till KPA genom utförliga datakontroller. Vidare bör den utökade granskningen innefatta granskning av rutinbeskrivningar (inklusive testinstruktioner) samt dokumentation av genomförda kontroller (vilka Nyköpings kommun avser upprätta framgent).

Rutin för avstämningar i lönesystemet

Nyköpings Kommuns lönesystem eCompanion levereras av TietoEvry. Pensionsmedförande lön genereras i systemet i enlighet med hur lönearter är kodade. Lönecontroller är systemsamordnare och har möjlighet att se bruttolön och pensionsmedförande lön i lönesystemet. Lönecontroller har också möjlighet att kontrollera hur den pensionsgrundande ersättningen har genererats och vilka underliggande lönearter som ligger till grund för bruttolön respektive pensionsmedförande lön.

Om nya lönearter tillkommer får kommunen stöd av TietoEvry med att integrera dessa i lönesystemet. Om lönearter tillkommer är det vanligen genom avtal. TietoEvry har då direkt kontakt med SKR och koderna integreras oberoende av handläggare på kommunen. För det fall då Nyköpings Kommun själva lägger beställningar på nya koder (ovanligt) är det lönecontroller som ansvarar för detta tillsammans med HR.

När nya anställningar registreras är det lönekonsult som ansvarar för att anställningarna blir rätt kodade. En gång per månad genomförs registervård, där det kontrolleras att anställningarna verkligen är rätt kodade. Lönecontroller säkerställer också manuellt att kodningen sker rätt för individer inom kommunen som både är förtroendevalda och har en anställning, detta för att säkerställa att de inte hamnar på dubbla pensionsavtal. Vidare genomför lönecontroller löpande tester av lönesystemsdata genom stickprov. Bland annat granskas att pensionskoder inte krockar eller går emot pensionsavtalen. Utöver detta utförs månadsvisa kontroller av pensionskoderna för förtroendevalda av lönekonsult. De kontroller, tester och avstämningar som sker i lönesystemet dokumenteras ej skriftligen. Vidare saknas delvis dualitet i de tester som genomförs.

Rutiner för avstämningar inför rapportering av pensionsunderlag

Nyköpings Kommun har ett avtal med KPA avseende pensionsadministration och förmedlingstjänst sedan den 1 oktober 2020. Dessförinnan fanns ett liknande avtal med Skandikon.

Avtalet med KPA stipulerar bland annat att KPA ska beräkna pensionsavgift för avgiftsbestämd pension samt beräkna och betala ut pensioner till anställda och förtroendevalda. Nyköpings Kommun har också tilläggstjänsten Pensionshjälpen via KPA. Pensionshjälpen omfattar extra stöd inom pensionsadministrationen avseende anställda såsom rapportering, bevakning, uppföljning av signallistor, konsultation mm. Nyköpings kommun diskuterar om att eventuellt utöka avtalet med KPA till att även omfatta tilläggstjänsten Politiker Plus. Politiker Plus innefattar extra stöd avseende förtroendevaldas pensioner.

Årsfilen med underlag för PFA, KAP-KL och AKAP-KL skickas in till KPA under januari månad. Årsfilen för förtroendevalda, OPF-KL, skickas i februari. Underlag för de sex förtroendevalda som tillhör de gamla avtalen PRF och PBF skickas i november månad. Vidare skickas ytterligare underlag för AKAP-KL, genom en halvårsfil i juli månad. Utöver den data som är obligatorisk att skicka till KPA för att uppfylla respektive pensionsavtal skickar kommunen uppdaterade anställningsdata (pensionsmedförande lön, nyanställningar och avslut) till KPA under april, maj, oktober och november månad. Kommunen har således valt att skicka data till KPA oftare än vad som krävs. Beslutet att uppdatera data oftare än vad som krävs av avtal togs i samband med övergången

från Skandikon till KPA, i syfte att säkerställa god kvalitet på underlag för pensionskultsberäkningar och i förekommande fall vid de tillfällen då ekonomifunktionen vill ta ut prognoser.

Nyköpings Kommun uppger att det finns en övergripande tidsplan för:

- När filer ska skickas in till KPA
- Vilka tester och kontroller som skall genomföras inför att filer skickas till KPA
- Vem som skall utföra kontroller och tester

De tester och kontroller som har genomförts har inte dokumenterats men kommunen har som ambition är att göra det framgent.

Nyköpings kommun uppger att det finns upparbetade rutiner som genomförs återkommande inför rapportering till KPA avseende uppgifter för att beräkna pensionskuld och pensionskostnad. I samband med att filer skapas och skickas in till KPA görs ett antal granskningar av HR-controller. De från lönesystemet uttagna filunderlagen granskas stickprovsvis. Ambitionen är att stickprovsgranska 20 slumpmässigt utvalda personer inom respektive pensionsavtal innan filerna skickas in. Genom tjänsten Pensionshjälpen får Nyköpings kommun också hjälp med datagranskningen från KPA genom en lista med felsignaler. Eventuella felsignaler granskas först av KPA som sedan kontaktar HR-controller på kommunen för gemensam revidering av dessa innan ny fil skickas in. Totalt uppstod tre sådana felsignaler under 2020.

Som nämnts ovan överväger kommunen att utöka stödet från KPA genom tilläggstjänsten Politiker Plus. Detta för att man upplever vissa svårigheter avseende administrationen av de förtroendevaldas pensioner genom KPA jämfört med Skandikon. Med Politiker Plus får kommunen bland annat stöd med att granska felsignaler avseende förtroendevalda.

Pensionsbestämmelserna i OPF-KL gäller inte för förtroendevald som vid tillträdet av sitt uppdrag har uppnått motsvarande i 32 a § LAS angiven ålder. OPF-KL upphör att gälla för förtroendevald som får fortsatt uppdrag vid ny mandatperiod vid val efter 2014 om denne uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. Nyköpings Kommun bekräftar i intervju att man kontrollerar att förtroendevalda inom avtalet har eller inte har rätt till pension. I samband med övergången från Skandikon till KPA under oktober 2020 gjordes, som tidigare nämnts, dessutom en översyn av den administrativa processen kopplat till förtroendevalda.

De löpande fakturorna som inkommer från KPA konteras av HR-controller och beslutat testeras av Kommundirektören på Nyköpings Kommun. Innan betalning kontrolleras fakturaunderlaget och stäms av mot de, till KPA, ursprungligen inskickade underlagen. Även dessa kontroller utförs av HR-controller. De tester som genomförs dokumenteras inte men ambitionen är att göra det framgent.

Sedan den 1 januari 2021 tillåts lönevaxling för anställda inom Nyköpings Kommun. Lönevaxling sker till KPA Pensionsvalet och tillåts för alla inom kommunen som innehar en månadslön motsvarande 8.07 inkomstbasbelopp eller mer och dessutom innehar en tillsvidareanställning eller visstidsanställning under förutsättning att anställningen

uppgår till minst 12 månader från och med den första dagen i den månad då löneväxlingen börjar gälla. Efter att medarbetare inom kommunen ansökt om löneväxling registrerar en lönekonsult in beloppen i kommunens lönesystem eCompanion. Löneväxling sker sedan löpande varje månad till ett balanskonto för Nyköpings Kommun. Därefter skapas en fil utifrån en Excel mall där värdena baseras på de transaktioner som gjorts av lönesystemet med tillägg på 5,8% för löneväxlingspremien. Filen skickas till KPAs valcentral. Slutligen utförs en kontroll mot KPA för att stämma av att rätt belopp redovisats och att det gjorts på korrekt medarbetare. Minsta belopp att löneväxla är 500 kronor per månad. Nyköpings Kommun har upprättat en skriftlig rutinbeskrivning över processen för löneväxling samt ett avtal för ansökan om löneväxling. Dokumentation över kontroller som utförs i processen finns dock inte.

Pensionsredovisning

Redovisningschef bokar in pensionskostnad och pensionsskuld i enlighet med underlag från KPA. Medarbetare på redovisningsenheten upplever redovisningsprocessen som krångligare och mer tidskrävande med KPAs underlag jämfört med Skandikons. Man uppger dock att bra hjälp finns att tillgå hos KPA vid frågor. Granskning eller kontroll av beloppen görs inte i samband med att de bokas in. Controller uppger dock att förändringar i pensionsskuld och pensionskostnad löpande stämts av mot prognos.

Inom räddningstjänsten i Nyköpings Kommun finns ca 20 anställda brandmän som har rätt till särskild avtalspension vid förtida pension från tidigast 58 år under vissa förutsättningar (SAP-R). Nyköpings kommun ansvarar för antagande om nyttjande av förtida pension och gör en bedömning av pensionsålder för varje nyanställd brandman. I samband med övergången från Skandikon till KPA under oktober 2020 gjordes en översyn av den administrativa processen kopplat till SAP-R tillsammans med KPA. Berörda medarbetare på kommunen upplever att de idag har en bättre förståelse för administrationen samt avtalets påverkan på pensionsskulden.

Pensionsavtal

Baserat på intervjuer tillämpas följande pensionsavtal:

Pensionsavtal	Antal som omfattas (ca)	Kategori
KAP-KL	4 036	Anställda
AKAP-KL	1 668	Anställda
PA-KL	4	Anställda
PFA	12	Anställda
OPF-KL	131	Förtroendevalda
PBF	2	Förtroendevalda
PRF	4	Förtroendevalda

- Nyköpings Kommun följer de pensionsavtal som listas i tabellen ovan och inga särskilda individuella avtal förekommer.
- Nyköpings Kommun erbjuder ej anställda sk. Alternativ KAP-KL.
- Anställda som omfattas av KAP-KL har inte möjlighet att träffa en individuell överenskommelse om att istället omfattas av AKAP-KL.
- Kommunen följer fr.o.m. januari 2021 SKR´s (Sveriges kommuner och regioner) policy avseende löneväxling.
- Nyköpings Kommun har bekräftat i intervju att det inte finns anställda inom kommunen som omfattas av individuella pensionsavtal.

2021-03-23

Uppdragsledare

Projektledare

Tobias Bjöörn

Kasper Kindlund

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Nyköpings Kommuns förtroendevalda revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 8 december 2020. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.